

II RIIGIKOGU

7. istungjärk.

Protokoll nr. 198 (15).

1925. a.

II Riigikogu koosolek 27. weebruaril
1925. a. kell 5 p. l.

Kokku on tulnud 72 Riigikogu liiget.

Walitsuse looshis: haridusminister **H. B. Rahamägi**, kohtuminister **R. Gabrel**.

P ä e w a k o r d :

1. Riigiametnikkude ja -teenijate palgasaduse osalise muutmise seadus — K. Tamm'e, A. Jõeäär'i ja M. Juhkam'i ettepanek.

2. Kohtunikkude päewarahade seadus — K. Tamm'e, A. Jõeäär'i ja M. Juhkam'i ettepanek.

3. Kohtumaksude ja -kulude seaduse muutmise seadus — K. Tamm'e, A. Jõeäär'i ja M. Juhkam'i ettepanek.

4. Wäikemaapidajate rendilepingute pikendamise seaduse muutmise seadus — Eesti sotsiaaldemokraatliku tööliste partei Riigikogu rühma ettepanek.

5. Siseministeriumile 1925. aasta korraliste kulude eelarwe arwel eelkrediidi awamise seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

6. Wäljaweetawate ölikiwiõlilide pealt maksuwõtmise seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

7. Kaitseliidu heaks wõetawa maksu seadus — II lugemisel.

8. Maaseaduse täiendamise ja muutmise seadus — maakomisjoni ettepanek.

Koosolekut juhatab abiesimees **M. Martna**.

Sekretääri kohal abisekretäär **J. Holberg**.

Koosolek algab kell 5.25 min.

1. Päewakorra Juhataja **M. wastuwõtmine. Martna**: Awan Riigikogu koosoleku. Päewakord on Riigikogu liigetele kätte saadetud. Päewakorra kohta ettepanekuid ei tehta, loen päewakorra wastuwõetuks.

2. Teadaandmine Sekretäär **J. terwitustelegram- Holberg**: Riigikogu mide kohta. esimehele on tulnud

järgmise sisuga telegramm Läti seimi presidendilt: „Riigikogu esimehele. Mul on au oma ja Läti Saeima nimel saata terwitusi ja soojemaid õnnesoowe eseseiswuse aastapäewa puhul Teile ja parlamendile. See päew kriipsutab weel kord alla sümpaatia- ja sõprustundeid, mis ühendawad meie kahte liitrahvast ja näitab, et nemad on walmis koos töötama wõidetud wabaduse organiseerimises ja kõwendamises. Wesmans, Saeima President.“

Riigikogu esimehe poolt on saadetud järgmise sisuga wastutelegramm: „Saeima Presidendile, Riiga. Saeimale ja Teile isiklikult sõbralikkude õnnesoowide ja terwituste eest wabariigi iseseiswusepäewaks südamlikku tänu üteldes, wõin mina Teile kinnitada, et Saeima ja Teie sümpaatia ja sõprusawaldused Riigikogu ja terve Eesti rahwa keskel ühemeelset sügawat wastukõla äratawad julgustawas teadmises, et mõlemad liitrahwad oma tulewikku ja wabadust kõige paremini kindlustawad, kui nemad oma riikliku iseseiswuse hoone ehitamise, korraldamise ja kaitse kallal ühendatud jõul tööd teewad wastastikuses sõpruses ja ustawuses. Riigikogu esimees J. Tõnisson.“

Peale selle on tulnud terwitustelegramm Soome parlamendilt järgmise sisuga: „Teie riikliku iseseiswuspäewa puhul läkitame oma õnnesoowi. Soome eduskonna juhatajad Kallio, Wuolijoki, Wirkkunen.“

Riigikogu esimehe poolt on saadetud järgmise sisuga wastutelegramm: „Eduskunnan Puhemiehelle, Helsinki. Wabariigi iseseiswuspäewa puhul läkitatud õnnesoowide eest tänan südamlikult. Riigikogu esimees Tõnisson.“

Peale selle on tulnud Riigikogule iseseiswuse päewa puhul terwitustelegrammid Narwa sõjawäe, kaitseliidu, linna omawalitsuse, politsei, seltskondlikkude organisatsioonide ja ajakirjanduse esitajelt, Narwa linnawalitsuselt, kaitseliidu

ülemalt kolonel Roskal't, „Kalewi“ kaitsemalewalt, Walgamaa Laatre kaitseliitlastelt, piiriwalwe Loksa raiooniülemalt ja meeskonnalt, Röpina kaitsemalewalt ja seltskondlikkudelt — organisatsioonidelt, Wabaduse Risti wendade malewkonnalt, wigastatud sõjameeste ühingu keskjuhatuselt, Eesti seltsilt „Edu“ New-Jorgist, Kanepi kihelkonna kaitseliidult, seltsidelt ja organisatsioonidelt, petserlastelt, Mõisaküla alewi seltskondlikkudelt organisatsioonidelt ja rahwalt, Kuremaa karjakaswatuskooli õpetajatelt ja õpilastelt, Kambja kõrgema algkooli õpilastelt ja õpetajatelt, Wäike-Maarja koolidelt, seltskondlikkudelt organisatsioonidelt ja kaitseliitlastelt ja rahwakoosolekult Järwa-Peetris.

Wähemusrahwuste kultuur-omawalituse seaduse wastuwõtmise puhul on Riigikogule tulnud terwitustelegramm Kownost, Leedu parlamendi vähemusrahwuste — Juudi, Poola, Saksa — fraktsioonide poolt.

Juhataja **M. Martna**: Enne päwakorra juurde asumist pean läinudkordse Riigikogu koosoleku juurde tagasi tulema. Stenogrammid lugedes leidsin, et rkl. Johanson on wahelhüüdes tarwitanud sündmata ütelist, nimelt „närusus“. Sel puhul teen rkl. Johanson'ile märkuse.

3. Riigiametnikkude ja -teenijate palgaseaduse osalise muutmise seadus — K. Tamm'e, A. Jõeäär'e ja M. Juhkam'i ettepanek.

K. Tamm (põl.): Teen ettepaneku käesolew seaduseelnõu anda rahaasjanduse komisjoni.

Juhataja **M. Martna**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on nimetatud seaduseelnõu antud rahaasjanduse komisjoni.

4. Kohtunikkude päewarahade seadus — K. Tamm'e, A. Jõeäär'e ja M. Juhkam'i ettepanek.

K. Tamm (põl.): Teen ettepaneku käesolew seaduseelnõu anda rahaasjanduse komisjoni.

Juhataja **M. Martna**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on nimetatud seaduseelnõu antud rahaasjanduse komisjoni.

5. Kohtumaksude ja -kulude seaduse muutmise seadus — K. Tamm'e, A. Jõeäär'e ja M. Juhkam'i ettepanek.

K. Tamm (põl.): Teen ettepaneku käesolew seaduseelnõu anda üldkommisjoni.

Juhataja **M. Martna**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on käesolew seaduseelnõu antud üldkommisjoni.

6. Wäikemaapidajate rendilepingute pikendamise seaduse muutmise seadus — Eesti sotsiaaldemokraatliku tööliste partei Riigikogu rühma ettepanek.

J. Woiman (sd.): Teen ettepaneku käesolew seaduseelnõu anda maakomisjoni.

Juhataja **M. Martna**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on nimetatud seaduseelnõu antud maakomisjoni.

7. Siseministeeriumile 1925. aasta korraliste kulude eelarwe arwel eelkrediidi awamise seadus — I lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **W. Linna-mägi**: Käesolewa seaduseelnõuga nõudis Wabariigi Walitsus siseministeeriumile eelkrediiti, nimelt politsei alal 11.000.000 marka.

See nõudmine on põhjendatud sellega, et walitsus kawatsseb politseid märksa suurendada, iseäranis kaitsepolitsei alal. Kuid ka wälispolitseid on kawatsetud kõwendada. On ette nähtud muuseumi awada kõige ligemal ajal politseikool, milles oleks 12 inimest alalise koosseisus ja peale selle wahelduw koosseis 72 inimest suur.

Niisama on mõeldud suurendada ja kõwendada weoabinõusid, mitmed uued autod osta, mootorrattad jne., ja ühes sellega suurendada ka ratsareserwi 10 mehe wõrra, mille tõttu tuleks muidugi ka 10 hobust juurde muretseda. Kõik see suurendus täiel määral läbi wiidud, oleks nõudnud 11.000.000 mk. krediiti kahe kuu jooksul. Tähendatud 11 miljoni marga wõrd peaks politseil rohkem krediiti olema, kui tal praegu käes on, $\frac{1}{12}$ -diku aasta eelarwe näol iga kuu kohta, mida enne, kui uus eelarwe kinnitatud saab, antakse.

Rahaasjanduse komisjon ei olnud

mitte põhimõttelikult vastu eelarwe suu-
rendamisele, kuid tähele pannes, et sise-
ministeeriumi eelarwe on praegu veel
lõpulikult vastu võtmata ja läbi waata-
mata wastawas eelarwe-komisjonis, ei
leidnud rahaasjanduse komisjon oma
kompetentsi kuuluvaks sisuliselt eelkre-
diidi nõudmist täies ulatuses arutamisele
wõtta, waid luges tarwilikuks üksi neid
summasid lubada, mis tingimata kiire-
korras tarwis on, peajasjalikult palga-
maksmiseks neile uutele politseiametnik-
kudele, kes juba wõetud on. Nimelt pä-
rast 1. detsembri sündmusi on politseid
detsembri lõpul märksa suurendatud, eriti
kaitsepolitseid 27 inimese wõrra. Neil
inimestel ei ole mitte palka ette nähtud.
Siis nimelt palkade maksmiseks tarwis-
minewad summad ja peale selle veel
summad, mis rahaasjanduse komisjoni
arwamise järele tarwilikud on politsei
tugewamaks tegemiseks, näiteks hobuste
muretsemiseks tarwisminewad summad,
relwastuse peale minewad summad ja
mõned muud veel, luges rahaasjanduse
komisjon tarwilikuks tingimata lubada.
Kokku wõttes neid summasid, mis häda-
pärast tarwis oleks kohe lubada, leidis
rahaasjanduse komisjon, et tuleb
lubada eelkrediiti 7½ miljoni marga
suuruses. Ja ma paneksin rahaasjan-
duse komisjoni nimel Riigikogule ette
vastu wõtta I lugemisel käesolew sea-
duseelnõu, mille järele lubatakse sise-
ministeeriumile eelkrediiti 7½ miljonit mk.

Juhataja **M. Martna**: (Hääle-
tatakse.) Nähtawa enamusega
on seaduseelnõu I lugemisel
vastu wõetud.

Aruandja **W. Linnamägi**: Tä-
hele pannes selle seaduse kiiret ise-
loomu, teen ettepaneku mitte pidada ko-
dukorras ettenähtud kolmepäewast wa-
heaega I ja II lugemise wahel, waid täna
juba see seadus II lugemisele wõtta.

Juhataja **M. Martna**: (Hääle-
tatakse.) Nähtawa enamusega
on ettepanek vastu wõetud.

8. Riigikogu kahe M. Martinson
järgmise koos- (põl.): Käesolew sea-
oleku aja ja päe- duseelnõu on, nagu
wakorra kind- ka aruandja tähendas,
laksmääramine. kiire iseloomuga, ja
sellepärast oleks tar-

wis teda täna kolmel koosolekul vastu

wõtta. Sellepärast teen ettepaneku I
koosolek praegu lõpetada ja 10 minuti
pärast määrata uus koosolek, mille päe-
wakorda wõtta praeguse päewakorra
5-es ja 7-es punkt: 1) siseministeeriu-
mile 1925. a. korraliste kulude eelarwe
arwel eelkrediidi awamise seadus — II
lugemisel, ja 2) kaitseliidu heaks wõet-
tawa maksu seadus — II lugemisel.

Kui need kaks päewakorra-punkti II
lugemisel läbi on wõetud, siis tuleks teha
jälle 10-minutiline waheaeg ja kolmas
koosolek ära pidada järgmise päewakor-
raga: 1) siseministeeriumile 1925. aasta
korraliste kulude eelarwe arwel eelkre-
diidi awamise seadus — III lugemisel, 2)
kaitseliidu heaks wõetawa maksu seadus
— III lugemisel, 3) wäljawaetawate öli-
kiwiõlide pealt maksuwõtmise seadus ja
4) maaseaduse täiendamise ja muutmise
seadus.

K. Kornel (rhw.): Ma waidlen sellele
ettepanekule osaliselt vastu. Muidu ühi-
neksin ma selle ettepanekuga, aga tu-
leks veel läbi arutada enne päewakorra
7-es punkt — kaitseliidu heaks wõetawa
maksu seadus.

Juhataja **M. Martna**: Rkl. Mar-
tinson'i poolt on ettepanek tehtud lõpe-
tada käesolew koosolek ja kümne minuti
pärast teine koosolek ära pidada. Panen
selle ettepaneku hääletamisele. (Hää-
letatakse.) Nähtawa enamuse-
ga on see ettepanek vastu
wõetud.

Selle teise koosoleku päewakorda on
rkl. Martinson ettepaneku teinud wõtta
1) siseministeeriumile 1925. a. korraliste
kulude eelarwe arwel eelkrediidi awa-
mise seadus — II lugemisel ja 2) kaitse-
liidu heaks wõetawa maksu seadus — II
lugemisel. Panen selle ettepaneku hää-
letamisele. (Hääletatakse.) Näht-
tawa enamusega on ettepanek
vastu wõetud.

Siis edasi on rkl. Martinson'i poolt et-
tepanek tehtud, pärast seda, kui need
punktid II lugemisel läbi on arutatud,
10-ne minuti pärast kolmas koosolek ära
pidada. Panen selle ettepaneku hääleta-
misele. (Hääletatakse.) Näht-
tawa enamusega on ettepanek
vastu wõetud.

Selle kolmanda koosoleku päewa-
korda on rkl. Martinson ettepaneku tei-

nud wõtta järgmised punktid: 1) sise-
ministeeriumile 1925. a. korraliste kulude
eelarwe arwel eelkrediidi awamise sea-
dus — III lugemisel, 2) kaitseliidu heaks
wõetawa maksu seadus — III lugemisel,
3) wäljaveetawate õlikiwiõlide pealt
maksuwõtmise seadus ja 4) maaseaduse

täiendamise ja muutmise seadus. Panen
selle ettepaneku hääletamisele. (Hää-
letatakse.) Nähtawa enamuse-
ga on ettepanek wastu wõetud.

Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 5.45 min.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu abiesimees **M. Martna.**

Abisekretäär **J. Holberg.**

II RIIGIKOGU

7. istungjärk. **Protokoll nr. 199 (16).** 1925. a.

II Riigikogu koosolek 27. weebruaril
1925. a. kell 5.55 min. p. l.

.Kokku on tulnud 77 Riigikogu liiget.

Walitsuse looshis: rahaminister **L. Sepp**, teedeminister **K. Wirma**, kohtuminister **R. Gabrel**.

P ä e w a k o r d .

1. Siseministeeriumile 1925. aasta korraliste kulude eelarwe arwel eelkrediidi awamise seadus — II lugemisel.

2. Kaitseliidu heaks wõetawa maksu seadus — II lugemisel.

Koosolekut juhatab abiesimees **M. Martna**.

Sekretääri kohal abisekretäär **J. Piiskar**.

Koosolek algab kell 6.

Juhataja **M. Martna**: Awan Riigikogu koosoleku. Päewakord on Riigikogu poolt kindlaks määratud. Sõna on sekretääril teadaande korras.

1. Teadaandmine kohtuministri esitise kohta rkl. Jüri Kurul'i wahiallajätmise asjas.

Sekretäär **J. Piiskar**: Riigikogu juhatusel on antud koosseisu komisjoni kohtuministri esitis rkl. Jüri Kurul'i wahiallajätmise asjus.

2. Siseministeeriumile 1925. aasta korraliste kulude eelarwe arwel eelkrediidi awamise seadus — II lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **W. Linnamägi** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu

nähtawa enamusega seaduseelnõu pealkiri, §§ 1 ja 2.

Siseministeeriumile 1925. aasta korraliste kulude eelarwe arwel eelkrediidi awamise seadus.

§ 1. Määratakse siseministeeriumile eelkrediiti 1925. a. eelarwe arwel peale selle osa, mis Wabariigi Walitsuse poolt Riigikogule 1925. a. peale esitatud eel-

arwe kawas ette nähtud 7.500.000 marka weebruari ja märtsi kuude kuludeks.

§ 2. Käesolew seadus hakkab maksma tema wastuwõtmisega.

3. Kaitseliidu heaks wõetawa maksu seadus — II lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **K. Kornel** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu nähtawa enamusega seaduseelnõu pealkiri ja § 1.

Kaitseliidu heaks wõetawa maksu seadus.

§ 1. Riigi julgeoleku ja kodanikkude elu ning waranduse kaitseks wõetakse 1925. ja 1926. a. kaitseliidu heaks erakorralist maksu.

Aruandja **K. Kornel** (loeb):

§ 2. Maksu wõetakse kõigi riigi otsekoheste maksude alustel: 1925. aastal 20% — 1924. a. määramise järgi ja 1926. a. 10% — 1925. a. määramise järgi.

A. Jõeäär (sd.): Panen ette § 2 wastu wõtta järgmisel kujul: „§ 2. Kapitaaali kogumiseks asutab Wabariigi Walitsus rahaministeeriumi juures 9-liikmelise komitee seltskondlikkude ja kutseorganisatsioonide esitajatest rahaministri eesistumisel.

Asjasthuwitatud organisatsioonidel, kes komitees ei ole esitatud, on õigus oma koosseisu kohta käiwate otsuste tegemisel saata komitee koosolekule oma esitajaid, kellel nimetatud koosolekul sõnaõigus on.

Komitee otsused eriti summade jaotuse kohta, wajawad Wabariigi Walitsuse kinnitamist.“

Rahaasjanduse alamkomisjoni poolt wõeti § 2 sarnasel kujul wastu. Kooskõlas selle ettepanekuga esitan § 6-da juures wastawad parandused. Põhjendused tõin ma ette esimesel lugemisel ja selgituseks luban endale veel paar sõna tähendada. Kõigepealt eksiarwamiste ärahoidmiseks ja sihilikkudele wassijatele teadmiseks olgu öeldud, et esitatud pa-

randuse siht on Eesti riigi iseseiswuse ja wabaduse kindlustamine, mitte aga selle häwitamine.

Mul oli wäga raske minewal koosolekul tungida lugupeetud rkl. härra Anderkopp'i loogika sügawustesse. Kui mina ütlesin, et pooldan kaitseliitu, siis hüüdis selle järele härra Anderkopp pateetiliselt siit kõnetoolilt, et „ärgu tuldaгу rääkima, et meil kaitseliitu üldse tarwis ei ole.“ Kuid seda wõis wast weel kuidagi wiisi seletada, kui silmas pidada, et selles erakonnas, kuhu lugupeetud rkl. härra Anderkopp kuulub ja kelle waimline juht tema on, mõni, ma arwan mitte kõik, asju nii esile toob, et nendest wastupidi peab aru saama, kuid ärgu mõõdetagu kõiki oma mõõdupuuga. Edasi aga, kui minu ettepaneku puhul, kaitseliidu heaks wõtta maksu jõukamatelt, see on pankadelt, töösturitel, ärimeestelt, kes ise selleks oma nõusolekut on awaldanud, kui siis lugupeetud härra Anderkopp siit kõnetoolilt mulle tuliseid nooli alla saatis ja ette heitis Eesti riigi, iseseiswuse ja wabaduse eitamist, siis ei saanud ma seda mõõdupuud ka mitte enam tarwitada, ja siin wõib ainult ühe loogilise järelduse teha, nimelt et see, kes pangahärra ja ärimehe rahakoti pihta tahab koputada, et see sellega tungib juba Eesti riigi ja iseseiswuse kallale. Ma peaksin küsima, kas siis Eesti riik seisab ainult pangahärra kaukas wõi kas pangahärrade, töösturite ja suurkaupmeeste Eesti iseseiswus ja wabadus ainult nende oma rahakotiga algab ning lõpeb ja kas see tõesti ainult nende rahakotis peitub? Mina ei tahaks mitte nõnda halwas arwamises olla nendest ringkondadest ja sellepärast arwan ma, et rkl. härral Temant'il oli õigus, kui ta kõnelejale sel puhul wahele hüüdis: „häbenege ja punastage“, kui ta seda tegi töösturite ja pangaringkondade esitajana.

Edasi lubatagu küsida, kas laialised rahwahulgad, töölised ja põllumehed, kelle pealt mina kaitseliidu maksu tahan weeretada pangahärrade ja ärimeeste peale, kas need rahwahulgad siis weel wähe ohwrid on kandnud ja ka praegugi weel kannawad meie riikliku iseseiswuse, iseolemise ja wabaduse kaitseks ja kas wõib kuidagi wiisi wõrrelda seda koorimat, mis nad juba kannawad, sellega, mis lasub jõukamate kihtide peal? Meie rahwahulkadest on tulnud need kangelased, kes oma elu ja werega meile waba-

duse wõitsid ja iseseiswuse kindlustasid ning ka üksikutele jõukamatele wõimaldasid nende suured sissetulekud. Mida tegid aga pangahärrad ja kaupmehed siis, kui piiril heideldi elu ja surma peale? Kas nad ei spekulerinud siis? Kas nad ei nõõrinud siis kodu- ja isamaakaitsjate perekondadest nende wiimaseid markasid kalliste kaubahindadega? Kas ei kogunud nemad sel raskel ajal warandusi hulkade kulul? Kelle tööga ja waewaga hoitakse praegugi meie riigi iseseiswust alal? Rahwa laialised hulgad on need, kes meil kannawad sõjawõlgade ja nende protsentide maksmise kulud, on need, kes kannawad kõik riigi walitsemise, sisekui ka, wäliskaitse, sõjawäe, politsei, kohtute ja wangimajade ülalpidamise kulud. Kelle kulul lasti meil riigi alguses paberraha wälja ja kelle kulul laenati seda töösturitele ja kaupmeestele ning kelle kulul chitatakse üles meie rahwamajandust, kui selle ülesehitamisest üldse juttu wõib olla? Kes peab meil koolid ülewal, kes maksab pensioni meie sõjawäelastele ja nende perekondadele, kes maksab palgad meie mitmekümnetuhandelisele riigiametnikkude perele, — kas teewad seda jõukamad kihid, töösturid ja kaupmehed? Ei, nemad ei tee seda mitte, waid kannawad seda oma õlgadel rahwa laialised hulgad, ka töölised, kelle palgad ametlikkude andmete järele 50% ennesõjaaegsetest wälja teewad, töölised, kes alatoitluse all kannatawad, kes räbalates käiwad ja wiletsates korterites enda ja oma laste terwist rikuwad. Nemad peawad oma näljapalgast üle 30% kaudsete maksude ja osalt ka otsekoheste maksude näol riigile andma ja nemad ei suuda mitte rohkem anda. Kas on meie jõukad kihid oma sissetulekutest nii palju riigi kasuks ära andnud, et nemad ka mõnikord tühja kõhtu selle all on kannatanud, ja mida maksawad meil riigi heaks pangad, kes määratud protsente wõtawad, missuguseid makse kannawad suuremate waranduste omanikud? Keegi ütles, et 12 korda peab rääkima seda, mis tarwis, kuid mina ütlen, et enam kui 12 korda on siit räägitud sellest, missuguseid erakordseid otsekoheste makse on Inglismaal, Saksa maal, Prantsusmaal ja mujal pandud waranduslikult jõukate kihtide peale. Kus on meil sõjakasu maks, kus on meie waranduste maksud, lisawäärtuste maksud? Meil on küll mõned otsekoheste maksud.

kuid kahjuks jällegi ainult need, mis lasuvad ka kehvemate peal. Maamaksusid maksab meil ka pooletiniulise popsikoha omanik. Tulumaksu maksid senniajani ka need, kelle sissetulek 30-tuhande margani ulatas, tähendab maksid 1924. a. need, kelle tulu oli pool sellest elatismiinumist, mida nüüd tulumaksu seadus tunnistas, see on 60.000 marka ja ma pean ütleva, et ma kuulnud pole suuremat wassimist, kui see, millega siit lugupeetud rkl. härra Anderkopp walmis sai maksude asjus. Kui ta öelnud on, nagu ma stenogrammidest loen, et otsekohene maks olla kõigeraskem ja kõigehalwem maks — nähtawasti minu seletuse järele — siis küsiks in ma, kas see erakorraline maks, mida ma täna siin ette panin — wõtta töösturitelt ja äri-ringkondadelt, kas see on siis kaudne maks? See on sõna tõsisel mõttes otsekohene maks ja selles seisabki, minu arwates, see õnnetus, et meil on senniajani tarwitusele wõetud ainult üksikuid otsekohesid maksusid ja niipea, kui meil keegi julgebki rääkida maksudest, mis peaksid langema suuremate waranduste ja erakorraliste tulude peale, siis on see, kes sellest julgeb rääkida, riigi-äraandja ja iseseiswuse wastane. Ma tahaksin teada, kas Inglise ja Prantsuse parlamentides leidis sarnaseid eksemplaare, kes oma walitsust süüdistasid riikliku iseseiswuse ja wabaduse eitamisel, kui need esinesid ettepanekutega kapitalistidele erakordsete maksude pealepanemise üle. Nähtawasti ei leidu meie rahameeste ringkondades seda arusaamist, et ka neil oleks waja oma waranduse ja jõu kohaselt teiste, laialiste hulka koormale wähegi wastawalt koormat kanda, nagu seda nõuab riikliku iseseiswuse kindlustamine ja kaitsmine, ja nähtawasti on neile küllalt sellest, kui nad esinewad ettepanekutega, teisi maksustada ja ei ole ka sugugi imeks panna, kui nad maksude maksmiseks ise toetust pakkuma ei tule, sennikaua kunni rahwasituses neid leidub, kes seda oma isamaaliseks kohustuseks peawad selle eest hoolitseda, et wiimane kui mark maksukoormast lasuks nende peal, kes juba praegugi selle koorma all on kokku langemas.

Wõtke minu poolt esitatud parandus-ettepanek wastu ja andke sellega võimalus wähemalt tõendada rahameeste ringkondadele oma isamaalsust. Mina

arwan, et neil ringkondadel 200 miljonit kahe aasta jooksul kokku panna tõepoolest üle jõu ei käiks. Kui aga Riigikogu seda täna ei tee, siis kardan mina, et tema sellega tunnistas, et tema oma enamuses riiklikult mõelda ei suuda ja see wõib lõpuks riigi kokkuwarisemisele wiia.

Rahaminister L. Sepp: Wabariigi Walitsuse nimel teen ettepaneku: käesolew paragrahw wastu wõtta järgmiselt: „§ 2. Maksu wõetakse kõigi riigi otsekoheste maksude alusel: 1925. a. 20% — 1924. a. määramise järgi ja 1926. a. 10% — 1925. a. määramise järgi. Juhtumistel, kus tähendatud protsentide alusel wäljaarwatud summa wähem kui 200 marka on, määratakse kaitseliidu heaks wõetaw maks kindlaks 200 marga peale.

Märkus. 1925. aastal ei wõeta tulumaksu alusel kaitseliidu heaks maksu neilt, kelle 1924. a. tulumaks wähem, kui 1000 marka.“

Esimene parandus on tingitud sellest, et ei tasu end ära liig wäikeste maksude sissenõudmine. Tulumaksu alammäär on 200 marka ja sellest 20% oleks 40 marka. Sarnaste 40—100 margaliste maksude sissenõudmine toob rohkem kahju kui kasu: kutseliste wäljakirjutamine, paber, pärast jälle sissenõudmine, see kõik teeks wäikeste summade sissenõudmise ainult kahjulikuks. Et maksu ümaraks tegemise juures — alammääraks wõttes 200 marka — neil maksumaksjatel, kes 1924. aasta seaduse järgi wõrdlemisi wäikeste eksistentsmiinimumi järele wäikest tulumaksu maksid, see alammäär raske maksta, teen teise ettepaneku, et need, kes läinud aasta tulumaksu alusel wäikest maksu maksid, nimelt 1000 marka, millest 20% oleks 200 marka, üldse maksust wabastataks.

Käesolewal aastal on tulumaks parandatud, eksistentsmiinimum kõrgem määratud, nii et käesolewa aasta tulumaksu alusel maksustamise juures see ebaõige ei oleks, kui maks kaitseliidu heaks ümaraks tehaks.

Wabariigi Walitsuse nimel panen ette § 2 minu poolt ettekantud parandusega täiendatult wastu wõtta.

E. Jonas (is.): Walitsuse poolt esitatud eelnõus oli ette nähtud, et need tulumaksu maksjad, kelle maksualune tulu ei tõuse üle 300 tuhande marga, wabastatakse maksust üldse. Mina ei tea, mis

põhjusel see esialgne walitsuse tekst nüüd muudetud on. Arwan, et meil ei ole mingisugust õigust wäheima tulumaksu maksjatele nõudma hakata maksu kaitseliidu heaks, sellepärast et sennise kaitseliidu organiseerimise töö järele on asjaolu nii wälja kujunenud, et sagedasti paljudes kohtades wäiksemaid tulumaksu maksjaid töölisi, kehwikuid kaitseliitu üldse ei wõeta. Ja missuguse õiguse põhjal siis neilt maksu hakkame nõudma, kellele isegi õigust ei anta organisatsioonist osa wõtta. Sellepärast teen ettepaneku § 2-se lõppu wõtta järgmine lause: „Seda maksu ei wõeta tulumaksu maksjailt, kelle maksualune tulu ei tõuse üle 300.000 marga“.

Juhataja M. Martna: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja K. Kornel: Härra Jõeäär waidles üldise maksustamise seisukohalt käesolewa seaduse wastu ja püüab seletada, et see maks koormawalt lasuks waesemate kihtide peale. Mina juhiksin härra Jõeäär'i tähelpanu selle peale, et ta äärmiselt liialdab. Ma loen ühe lause ette, mis wäga liialdatud on. Tema ütleb: käesolewa seadusega taetakse wiimane kui mark sellest uuest maksust waesema rahwakihi peale weeretada. Kas see ei ole liialdus? Wõimatu on meie praeguse maksusüsteemi juures maksusid kuhjata kokku ainult teatawa kihi peale. Juba progressiooni põhimõtte kindlustab seda, et neil, kellel suuremad sissetulekud, ka suuremad maksud kanda tulewad.

Siis edasi leiab härra Jõeäär, et need, kes käesolewa seaduse poolt hääletawad, ei oska riiklikult mõelda, mille tagajärjeks olewat riigi kokkuwarisemine. Mina arwan, et siin mingisugust hädaohtu ei ole, waid wastupidi, usun, et see seadus aitab meie riiki kindlustada. Mina arwan, et härra Jõeäär ise ka hästi ei usu neid liialdusi.

Oleks wäga raske nendele liialdustele wastu waielda, sellepärast teen lõpuks ainult paar asjalikku märkust. Härra Jõeäär'i, samuti ka härra Jonas'e ettepanekutega ühineda ei saa. Härra Jonas'ele wõiks seletuseks öelda, et see mitte walitsuse ettepanekus sees ei olnud, et maksu alt wabaks jääwad need tulud, mis alla 300.000 marga, waid see oli alamkommissjoni ettepanek.

Mis puutub Wabariigi Walitsuse ettepanekusse, siis tuleb ta hääletamisele

kui täiendus teise paragrahwi juurde. Kommisjonis awaldati sellesarnaseid mõtteid, — wastu tulla wäheima sissetulekuga maksjatele, kuid ühtki konkreet ettepanekut komisjonis otsustamisel ei olnud. Mina oma poolt wõin toetada paragrahwi sel kujul, nagu ta komisjoni poolt on wastu wõetud.

Juhataja M. Martna: § 2 kohta on esitatud kolm ettepanekut. Rkl. Jõeäär'e poolt on ettepanek tehtud wastu wõtta § 2 järgmisel kujul: „Kapitaali kogumiseks asutab Wabariigi Walitsus rahaministeeriumi juures 9-liikmelise komitee seltskondlikkude ja kutseorganisatsioonide esitajatest rahaministri eesistumisel.“

Asjasthuwitatud organisatsioonidel, kes komitees ei ole esitatud, on õigus oma koosseisu kohta käiwate otsuste tegemisel saata komitee koosolekule oma esitajaid, kellel nimetatud koosolekul sõnaõigus on.

Komitee otsused, eriti summade jaotuse kohta, wajawad Wabariigi Walitsuse kinnitamist.“

Rkl. Jonas'e poolt on ettepanek: „Wõtta § 2 lõppu: „Seda maksu ei wõeta tulumaksu maksjailt, kelle maksualune tulu ei tõuse üle 300.000 marga.“

Rahaminister Sepp'a poolt on ettepanek § 2 järgmiselt wastu wõtta: „Maksu wõetakse kõigi riigi otsekoheste maksude alustel: 1925. a. 20% — 1924. a. määramise järgi ja 1926. a. 10% — 1925. a. määramise järgi. Juhtumistel, kus tähendatud protsentide alusel wäljaarwatud summa wähem kui 200 marka on, määratakse kaitseliidu heaks wõetaw maks kindlaks 200 marga peale.“

Märkus. 1925. aastal ei wõeta tulumaksu alusel kaitseliidu heaks maksu neilt, kelle 1924. aasta tulumaks wähem kui 1000 marka.“

Panen ettepanekud hääletamisele selles järjekorras, nagu ma nad ette kandsin.

Asun rkl. Jõeäär'e ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) 30 häälega 18 hääle pooltolemisel on ettepanek tagasi lükatud.

Asun rkl. Jonas'e ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawana enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

Asun rahaministri ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek wastu wõetud, — seega on § 2 rahaministri poolt ette pandud kujul wastu wõetud ja langeb ära tarwidus hääletada komisjoni poolt ette pandud redaksiooni.

Aruandja **K. Kornel** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu nähtawa enamusega §§ 3—5.

§ 3. Sissetulnud summad antakse üle kaitseliidu keskjuhatusesele.

§ 4. Eelawansina sissetulewate summade arwel awab riigikassa kaitseliidu keskjuhatusesele krediidi 50 miljoni marga suuruses, mis tasutakse sissetulnud summadest.

§ 5. Kaitseliidu keskjuhatus on õigustatud sel teel saadud summasisid tarwitama ainult Wabariigi Walitsuse poolt kinnitatud eelarwe põhjal.

Aruandja **K. Kornel** (loeb):

§ 6. Rahaministril on õigus eeskirju anda maksu sissenõudmise aja ja korra kohta.

A. Jõeäär (sd.): Minu poolt § 2 juures tehtud parandus-ettepanek lükati tagasi ja järelikult ei oleks mul waja nüüd § 6 kohta wastawa ettepanekuga esineda. Kuid et ma III lugemisel weel oma ettepanekuid korrata tahan, siis teen § 6 kohta wastuwõtmiseks järgmise ettepaneku: „§ 6. Kui wabatahtlikkudest annetustest tarwilikul määral kapitaali kokku ei tule, on Wabariigi Walitsusel õigus puuduwat osa sisse nõuda pankade, kaubandus- ja tööstusettewõtete omanikkudelt; maksujaotuse üle üksikute ettewõtete omanikkude wahel tuleb ära kuulata kaubandus-tööstuskoja arwamine“.

Siinjuures julgeksin ma wastu waielda aruandjale, kes arwas, et ma liialdan olen ja tõendada, et siin vähematki liialdust minu poolt ei ole. Härral aruandjal, kui rahaasjanduse komisjoni liikmel ja riigi eelarwe aruandjal, on wäga hästi teada neist andmetest, mis temal tulumaksu maksjate kohta olemas, kuis tulumaks otsekoheselt kõige oma raskusega lasub meil palgasajate ja põllupidajate peal. Sellele ei julge wist härra aruandja wastu waielda, sest tema teab wäga hästi, kuidas suured tulumaksjad oma tulusid deklareerinud on. Järelikult

pannakse tulumaksu lisaga neile weel maksu juurde, kes juba enne seda ülearu maksawad. Teiseks wõtame äri- ja tööstusmaksud, mille lisana loodetakse 61 miljonit sisse wõtta, ja siingi peab tähendama, et need on õieti kaudsed maksud, mida kaubahinnale juurde pannakse, ja mis lasuwad tarwitajate peal, kes oma suures enamuses jällegi palgasajad wõi põllumehed on. Kuid wiimased ei kuulu küll mitte kõige kehewate, siis aga ka mitte kõige jõukamate kihtide liiki, nad ägawad praegu juba raske kaudsete maksude koorma all, ja neile tuleb jälle sellega maksu juurde. Ma ütlesin alguses juba, et kapitaali maksude lisana tuleb sisse ainult 2,40 miljonit, see on kõik terwest sellest kahestsajast miljonist, mis rahameestel kanda tuleb, nii et mina arwan, et siin minu poolt mingisugust liialdust ei olnud. Ja kui mina rääkisin lõpuks, et wiimaks wõib sarnase poliitika edasijamine kardetawaks minna, siis olen mina tõesti ka kindlasti weendunud selles, et see tingimata nii on, ja ma ütlen weel kord, et see kokkulangemiseni wiib ükskõik millal, kas lähemas wõi kaugemas tulewikus, aga see kokkulangemine sünnib, kui maksupoliitikas muudatusi mitte ette ei wõeta. Seda näeme siis, kui rahwa rahulolematuse ennast awaldab ja siis wõime öelda, kellel õigus oli. Millal aga wiimane tilk rahwa kannatuste karikasse juurde lisatakse, mis selle üle woolama paneb, kas see selle kahesaja miljoni läbi sünnib, siis kui teda hakatakse sisse nõudma ja rahaministeeriumi poolt esitatud paranduse põhjal igalt ühelt popsilt, kellel kas wõi pool tiinu maad on ja mõni mark maa maksu tuleb, täiendawalt kaitseliidu heaks weel vähemast kakssada marka sisse nõutakse, millal see kannatuste lõpp tuleb, seda ei saa täpselt ette ära määrata, aga riigi huwides peaks küll olema siin teist teed käia, neid ringkondi, kes meil wäljamaaga wõrreldes senni wõrdlemisi wähe maksustatud on, rohkem maksustada ja osagi maksukoormast nende peale weeretada.

Juhataja **M. Martna**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **K. Kornel**: Mina wõin täiesti rahuliku sidametunnistusega kinnitada, et minul õigus oli, kui mina ütlesin, et härra Jõeäär liialdab. Härra Jõeäär ütles nimelt, et keegi weel ei ole jul-